John Cranford,
M. D.

COMMENTATIONES NOVÆ

DE

LUE VENEREA,

ET

Ejus Curatione omnimoda, Præfatæ Operi Magno, Aphrodisiaco,

CLARISSIMO

HERMANNO BOERHAAVE.

Ubi Posuit hujus Mali sedem in Membrana Adiposa, ejusque Propaginibus:

Curamque Gonorrhoeae Virulentae cujusque Speciei Tradidit.

LONDINI:
Impensis ABRAHAM VANDENHOECK, ad signum Capitis Virgilii, adversus *Exeter Exchange Strand.* 1728.

SCHOOL OF MEDICINE

Crawford

30432

LECTORIBUS.

NON ingratam fore Confido, Autori Celeberrimo, licet in consulto hujus Præfationis Editionem: Quando id exigit humani Generis Utilitas.

Sunt proculdubio Exemplaria plurima Editionis Antiquæ Aphrodisiaci, in Bibliothecis Medicorum: Quare dignum cui Opera impendatur Censui, Exemplaria quoque quædam hujus Præfationis Publici Juris facere, forma requisita; Votis propitium illorum, Qui jam instructi sint Opere Antiquo, & a spe non desido Æstimationem tanti Nominis, alios allicere Editionem Novam sibi Comparare.

VALE.

MEDICINAE CULTORIBUS

Hermannus Boerhaave.

POstquam artem incepi exercere medicam, fecit quotidiana rerum tractandarum varietas, ut saepius optarem illos tandem auctores nosse, qui fida morbis examussim descriptis remedia exhiberent. Quum enim quam plurima quotidie nova medicinam facientibus occurrant in uno tamen, eodemque morbo; quin & consueta quoque morborum effecta saepenumero mirifice aliena à se ipsis appareant; fieri haud potest, quin Medicus, cui sanare commissum sibi aegrum cura est, anceps crebro haereat & anxius. Maxime vero, si neglecta parum tempestive sanandi occasio irreparabile damnum adfert, vel quoties tractata male aegritudo, aegro pessima, & obscoena, monumenta relinquit, ipsi Medico turpia opprobria & ignominiosa. Quae

quidem omnia in nullo morbo crebrius occurrere, quam in eo, quem Gallicum vulgo vocant, periti omnes Medici uno ore asserent. Enimvero in tractando hoc malorum foediſſimo talia quandoque accidere notantur, qualia annoſa pridem obſervatio alias non viderat; prorſus ut vel exercitatiſſimus quiſque veteranus artifex novitius quandoque in hac diſciplina tiro evadat, faterique cogatur invitus, ignorari ſibi modum morbi, neſciri bona ad hunc praeſidia. Neque minus frequens eſt hac in aegritudine cernere leve quoddam, atque animadverſione fere vix dignum habitum, incidens, ex quo tamen brevi poſtea horrendum, late ſerpendo, monſtrum naſcitur, & indomitum. Vah quoties in faucium, linguae, palati, narium, ulcuſculis viliſſimis, vel prudentiſſimi caeterum Medici errores ſuos doluere! fateor, ultra triginta jam & ſex annos verſor in hoc morbo curando, neque toto hoc tempore mihi defuit occaſio, neque ſa-

ne

ne omiſi ea oblata ſedulo uti, ut diſcerem penitus indolem heterocliti hujus mali. Vidi tamen ultimis hiſce annis quaedam prius haud conſpecta mihi. Quare etiam ſolitus fui ſemper, urgente neceſſitate, recurrere ad Auctores, qui de variis eventibus aphrodiſiacorum commentati olim fuerant, maxime tamen Eos ſemper ſectatus, qui minus remoti ab origine naſcentis mali ſcripſerunt. Occurrebant circumſpicienti olim Auctores hi antiqui, qui Venetiis quondam ſimul evulgati fuere. Gaudebam impenſe: reperiebam enim, dum ſinguli ſuo more eundem morbum deſcribunt, univerſos ſimul perfectiſſimam mali hiſtoriam dare, atque radicalem curationem tam morbi principis, quam variorum ſymptomatum, quae eundem concomitantur. Pulchre memini, quanto perfuſus gaudio Huttenii libellum his inſertum quondam perlegerim, quum ea forte tempeſtate curationi meae ſe dederet nobilis aeger, qui in caſſum Op-

timorum Medicorum consilia sequutus, atque frustra hydrargyri vim expertus, pro desperato relictus fuerat, tamen recte dein hoc methodo convaluit. Quin etiam ad varia saepe, & singularia penitus, mala, appositissima hic remedia reperi. Utique vere dixero, quidquid recentiores sparsim jactaverunt arcani, sive in via curandi, sive in medicamento ipso, id vero omne hoc in libro inveniri jam olim descriptum, commendatumque. Quum itaque ante plures abhinc annos publicas lectiones Medicinae Studiosis traderem de utilissimis Auctoribus, quos sibi comparare omnino deberent Auditores, scriptores hos de lue Venerea inprimis proposui necessarios propter causas modo relatas; indicavi simul modum utendi hoc opere lautissimo cum fructu. Evenit inde, ut neglectum pridie opus, atque flocci habitum, quaereretur avide, caro valde vaeniret pretio, brevique desideraretur ubique. Itaque vasti operis novam editionem molirentur

rentur Typographi Noſtri, auctor fui. Neque dubito, quin Editores, operiſque evulgati emptores, utrique ſatis contenti futuri ſint: quum enim editiones Italicae tot mendis ubique foedarentur, ut ſaepenumero quis & impediretur inde vel ſenſum Auctoris eruere, atque in allegandis citatorum auctorum locis ſumma oſcitantia eſſet actum, data jam fuit ſedulo opera, ut & impreſſionum vitia emendarentur, atque ex ipſis allegatis ſcriptoribus loca reſtituerentur propria. Remedia quoque, horum praeſcriptae formulae, quaeque eo faciunt, alio excuſa charactere Lectorem juvabunt. Denique locupletiſſimum, & uſu vere pulchrum Indicem ingenti operi ſubnexum laudabis: ex eo quippe continuo reperire dabitur, quidquid inveſtigare juvat de quacunque demum re hoc multiforme malum ſpectante. Ita ſcilicet inde protinus diſces abſque ulla taedioſae inquiſitionis faſtidio oblata experimenta, atque alieno partam labore ſcientiam

facile

facile in Te derivabis. Absolverem Vos, Lectores Optimi, nisi oportunum ducerem hac occasione publicare pauca, quae protracta per tot annos intenta observando mens mea hoc de malo didicit: forte haud displicebunt illis in arte nostra Judicibus, qui solis, semperque iisdem compertis, experimentis, niti volunt omnes opiniones, juxta quas de genio mali cujusque & curatione consilia capiuntur.

Est igitur illa humorum nostrorum, vel dum athletice valemus, indoles, ut à minimis, iisque pauciſſimis saepe, corpusculis in venas infusis, adeo mirifice mutetur tota natura nostra, ut & omnes corporis actiones prorsus aliae evadant, atque ipsum singulare ingenium cujusque humoris penitus à pristina sua natura alienum fiat. Adeo semper varium & mutabile homo! nonne aspis morsu blandum per lethargum necat? dipsas siti exurit? quum seps gangraena putrescenti inducta adipi tabefactum depasca-

tur

tur corpus priuſquam necet? quam ſtupendum eſt, levem Phyſeteris ictum inflare omnem toto ſparſam corpore membranam, quam hodie celluloſam appellamus, tantoque emphyſemate diſtendere, ut intra propriam molem aſſurgentem compreſſus, ſepultuſque, ſuffocetur homo? At vipera ictero foediſſimo totum corpus deturpans occidit. Effuſo per arterias cruore in omni corporis plaga haemorrhous trucidat. rabies canis ſparſa per vulnuſculum vel minimum veneno, heu, quam horrenda patrat! Hellebori albi, Tabaci, Phthorae, ſuccus, copia vel minima immiſtus ſanguini, vix quidquam non mutatum relinquens in corpore mortem certo, cito, infert. Infinita ſunt, quae vitali immiſta liquido, ſingula alios primo morbos, univerſa dein mortem, creant. Taceam caetera, unum dicam. Robuſtiſſimi Agricolae ſaniſſimo ſanguini pus de papula variolae particula vix conſpicua apice aciculae infigatur, quis mortalium credat? En

febrim

febrim omnino ſingularem, ſui ſemper genii tenacem, ſuo definitam tempore, propriis ſtipatam ſymptomatibus; mox erumpentes admiraris papulas certae formae, naturaeque, intra determinatum tempus in abſceſſus purulentos, qui degenerant, quorum tanta ſaepe glomeratur frequentia undique, ut omnis fere ſanguis efficacia mali in malignum pus converſus ſit, totumque aliquando corpus peſſumdet, atque minima rurſum particula virus idem gerat, ſanumque corpus valeat inficere ſimillimo contagio. En obnoxium corpus! Neque tamen neceſſarium, ut vulneris via in venas eat contagioſum virus. Imo vero ſolo halitu, attactu ſolo, tabus lethalis ſaepe ſe inſinuat per inviſibiles corporis meatus injectis manantibus corpuſculis. Ne alia memorem, nonne vides putres, qui de corpore variolis laborante effunduntur, halitus per aëra ſe ferre, atque occurrentes forte hominum ſaniſſimos inficere, ut omnia omnino eadem

dem accidant his, quae evenire videmus hominibus, queis inſititia hodiernorum ars venenum inſeverat? Uſque adeo, ut experimento hoc ſciamus certiſſime, vapore tenui contagia publica idem prorſus prodere, quod de induſtria inſtitutum humanum efficit ipſo pure ſanguini immiſto. Unde & addiſcimus, non craſſam puris intruſi maſſam, ſed halituoſum tenue, quod illi inhaeret, morbum efficere. Pariterque novimus iiſdem exemplis, ſubtile virulentum, in venas noſtras venire poſſe aeque facili via, ſi cum aëre inſpirando in pulmonem ducitur, aut cum ſaliva deglutitur, aut & applicatum corpori, inprimis calore, motu, ſudore, magis patulum poſtquam redditum fuit. Unico tandem experimento conficitur, idem ſaepenumero venenum, deglutitum, exhalans, applicatum, infuſum venis, eoſdem mirabiles, terribiles, atque infinitorum ſymptomatum productrices, mutationes parere. Argentum vivum deglutitum crudum

in

in catapotiis Barbaroſſae; idem affrictum cum pinguibus in unguento Carpi ad luem, cuti externae; applicatum in emplaſtro Vigonis de Ranis ad ipſas pedum plantas; multo uſu tractatum manibus calidis; in vapores ſolutum ad ignem in inauratione, deſtillatione, ſuffitu; nonne perfecte idem praeſtat in corpore ſano, juvenili, robuſto? Licet itaque de dictis liquido colligere, corpus humanum ſanum deglutitu, inſpiratu, applicatu, infuſu, plurimos, maximeque mirabiles, ſaepe diuturnos, morbos ſuſcipere poſſe. Animadvertendum vero eſt, quo acutiores febres, vel alia violenta, & praecipiti curſu velocia mala materies ſuſcepta excitat, eo citius aegrum mori, vel naturae incitatae virtute maturius liberari. Contra rurſus reperiri alia, quae corpore accepta, nulla quidem inſueta valde, aut violenta, creant effecta, ſed lenta quadam mutatione humores corrumpant, atque ſerpendo ſemper latius vicinos iterum ſimili inficiant

labe,

labe, quodque in his maxime admirabile pariter & formidoloſum, quidquid ſemel hoc tabo foedatum eſt, ilico vim adquiſivit ſincera iterum eodem imbuendi veneno. Scabiem ſpecta vulgarem! Pruriens hac tentigine calida ſua manu ſani calentem comprehendit dexteram, integer mox totus ſcabioſus redditur primo ea parte, quae contacta fuit, mox diffuſo per univerſum corpus contagio contabeſcit, omneſque, quos attingit ſinceros, pari malo infectat. Chirothecae, lodicum, veſtium, lecti, imo, quod experiundo didici, nummi calefacti, ope contagioſa lues haecce ſe propagat. De fera pſora, de lepra Graecorum, Arabumve, quid memorem? Utique & hanc humani corporis proprietatem diſcimus, dolemus, quod ſolo ad cutim attactu ingredi queant particulae, nullo ſenſu comprehendendae prae tenuitate ſua, unde tamen liquida corporis mutantur in naturam peregrinam, atque ſanitati, inde & ſaepe vitae noſtrae, inimiciſſi-

ciſſimam, lento gradu infeſtam, vi contagioſa prolifera ſemper omnia corrumpentem, dum quaelibet particula infecta novae, infectionis cauſa evadit.

Ad hanc ultimam morborum claſſem veneream luem reducendam arbitror. Haec enim ſolo externo attactu frequentiſſime primo gignitur. Inficit autem tabo ſuo illam corporis partem in principio, quam contigit. Sive haec cute tegitur, ſive hac carens ſola obvolvitur cuticula. Hinc baſiis linctu, ſuctu, labia & papillas ulcuſculis deturpat; Linguae impurae, infectaeve ſalivae, commercio gingivas, linguam, palatum, uvulam, tonſillas, fauces, horrendis foedat abſceſſibus. Verenda ſi attigerit, & ibi facit ulcera. Atque in prima hac infectione hanc unicam obſervamus differentiam, quod ſi loca primo laeſa, cute obtecta ſint, uti v. g. ſi in dorſo membri virilis id acciderit, tum & natum ibi ulcus peſſimi moris, difficillime ſanabile, & plerunque

runque corpori toti ab hoc contagio metuendum erit: quonian videtur efficaciſſimae malignitatis venenum, quod ſolidam cutim penetret, & exurat. At ſi loca dermate nuda, ut interiora muliebrium, glandem penis, interiora praeputii, primo laeſerit, tunc non ſemper adeo formidoloſa mala ſunt, ſi caetera habentur paria: quia ſola tenuiſſima cuticula hic penetrari debet. Ubicunque oculi acie ſua obſervare potuerunt conditionem partis illius in corpore, quam contagium primo obſedit, ibi ſemper maculam rubellam viderunt, quae variolae naſciturae, aut morbilli, ſtigma, vel morſum pulicis, ferme refert. In hac aeger pruritum levem, calorem moleſtum, vix dolorem, ſentit. Elevatur papula haec, ſquamulamque cuticulae attollens bullulam elevat, quae ſi latice tenui, pellucido, diſtenditur, rupta dein facile ſanari, abſque ulteriori malo, ſolet. Hoc enim caſu, quod omnino notari quam maxime meretur; con-

tagiosa particula, aquosae lymphae immissa, rupta pellicula, protinus eluitur, nec vestigium saepe mali relinquit. Unde patet, cur bullulae hae, crystallina Chirurgorum vulgus appellitat, felici adeo successu ad integram sanationem perducantur, neque remedia, neque molimina magna, efflagitent. Si quid enim datur colligere ex cognita hodie corporis fabrica, contagium bibulis venulis minimis haustum per venam pure lymphaticam deductum creditur in cavum cryptae minimae supcutaneae, ibidemque lympham infeciisse, tuberculum feciisse, rupisse, iterum expulisse susceptum, absque haerescente contagii tenacitate.

Quoties vero macula modo descripta in tuberculum assurgit repletum materie subalbida flavescente; spissa instar cremoris lactis recentis; vix cohaerente, sed instar ejusdem cremoris defluente quasi, quando intercepta digitis horum à se invicem abductione lenta remittitur;

titur; quae exſiccata ex viridi flaveſcens indureſcit cum linteis, quibus inhaeret; tunc ſemper ſiniſtri magis ominis erit malum, ſuſpectum prudenti medico, neque adeo prompte ſanabile. Cancrum ſuo idiotiſmo Chirurgi jam vocare ſolent. Hoc mali genus ſemper inveni ſedere in illo humore pingui corporis humani, qui naturaliter in bene ſanis replet eam partem, quam adipoſum panniculum Veteres, hodierni & celluloſam membranam, vocant. Hujus compages vaſculoſa ſubtiliſſima habetur, fabrica cellulis minimis, at numeroſiſſimis, omnibus per communes vias in ſe invicem patentibus, atque exigua diſtendente vi mirifice dilatandis; hae cellulae in tabe, & maraſmo exinaniuntur, ut ne veſtigium ſui relinquant, in emphyſemate aëre inflatae monſtroſe turgent, in Leucophlegmatia aqua repletae tumeſcunt. Haec celluloſa membrana omnes inveſtit partes mobiles; quare toti cuti ubique ſupponitur, cunctis in-

cumbit muſculis; unde interpoſita cutis interiora inter & exteriora muſculorum, facit, ut cutis nobis ſupra quieſcentes muſculos mobilis ſit. Atque ea lege hic naſcitur; ut, ubi muſculi maxime, plurimumque agentes reperiuntur, ibi naturaliter craſſiſſima haec membrana, & opima magis pinguetudine infarcta ſit, ut hinc ad pectus, abdomen, dorſum, lumbos, nates, femora, crura, humeros, brachia, tempora, cervicem, videre eſt. In illis autem locis, ubi muſculi minimi, minuſque agentes, membrana haec adeo pauco pingui inſtruitur, ut ibi adipoſam negent fere omnes, celluloſam tantum admittat Ruyſchius. Ita in capite, palpebris, facie, ſcroto, ajunt abeſſe; ſed falſo: adeſt quippe, at tanto parcior ibi quam ad nates, quantum elevator palpebrae ſuperioris, vel corrugator frontis, minor eſt glutaeis. Sed ut interpoſitu ſuo membrana haec lubricam mobilitatem cuti & muſculis ſubſtratis conciliat, ita eadem

haec

haec propagines ſuas ſuperficiei muſculorum undique circumapplicat, muſculos omnes omnino univerſi corporis majores, minores, inviſibiles, minimos, inveſtit, ſeque muſculis interponens facit, ne ullus uſquam alium contingere queat, verum, ut ſuperficies cujuſque muſculi ſic inveſtita aequa lubricitate maneat mobilis ſupra alterius ſic pariter inveſtiti muſculi ſuperficiem. Hinc eandem ob cauſam à muſculo muſculus ope panniculi adipoſi tam ſollicite diſtinguitur, quam cutis à ſubjectis muſculis. Nec muſculos modo ita ſed tendines horum ambiens vaginas illas lubricas, mobiles circumdat intra quas trahi, retrahi facillime abſque remora, moveri queant. Inde & tendinum ope & capitum muſculorum ad perioſtei exteriora deductus adipoſus idem ille, qui ſubcutaneus fuerat, panniculus, ſupra perioſtei exteriora & ad oſſa, & ad juncturas ſupra ligamenta ſe expandit, omnia involvit, ipſa tandem & viſcera ſub meningi-

bus, membrana thoracis ſuccingente, peritonaei expanſu, ſe inſinuat. Denique propago illa hujus, quae datur uni muſculo, rurſum inſinuat ſe inter diſtinctas illas minores muſculares partes, ex quibus major componitur, in quas arte reſolvitur: ut iterum & ſingulae hae quoque partes commodiſſima facilitate, diſtincto tamen motu, inter ſe moveri queant. Quod idem tandem & in harum partium partibus, uſque ad ultimum ſingularem villum muſculoſum obtinet. Ut ita pateat incredibilis expanſio hujus membranae, ſpectetur uſus diffuſiſſimus, cognoſcatur commercium nunquam intellectum hujus effectu inter omnes corporis, vel remotiſſimas à ſe invicem, partes. Quum nimirum & ad perioſtea uſque iter ejus à cute demonſtratum ſit, medullae vero materies à perioſtei vaſis advecta, intra cava oſſis confecta, per perioſtei vaſcula partim revecta, ad haec vaſa perveniat, & hinc facile commercium hoc quoque intelligitur.

tur. Haec ego hic praemittere coactus ſum, ut explicem meam de venereo malo ſententiam. Haec ego invictis à mera experientia depromptis argumentis demonſtrare poſſum. Haec non modo in hoc malo, ſed in inflammatione, ſuppuratione, gangraena, ſcirrho, cancro, carcinomate, atheromate, ſteatomate, meliceri, ſphacelo, hydrope, omnibus denique morbis fere, recte intelligendis, curandiſque, adeo cognitu neceſſaria aeſtimo, ut quod quam maxime. Unum patiamini dicam. Si ſubcutanea ſuppuratio, panniculum adipoſum perfecte conſumſerit in aliqua corporis plaga; cutis vero, id enim fieri viſum eſt, ſupra exeſum cavum viva ſuperſit, muſculi autem ſubjacentis tegumentum adipoſum pariter conſumtum fuerit, carne ejus integra, tum cutis carni brevi accreſcit, ſed ea lege, ut poſtea cutis moveri libere nequeat ſupra muſculum hunc, nec muſculus ſub hac accreta cute, ſed ambo moveantur, ingenti cum impedi-

pedimento, ſimul. Videre memini plagam, ubi vagina mucilaginoſa, vel celluloſa, tendinum ſuppurando tota perierat, tendinem nudatum relinquens, qui contiguis partibus accretus deinde penitus immobilis haeſit tota vita. Neque dicas, quorſum haec? Statim enim apertum erit mirabilia inprimis tabis aphrodiſiacae effecta, ex paucis his intelligi.

Si ergo contagioſa labes per poros epidermidis ingreſſa, trans cutis vaſcula uſque ad cellulas membranae adipoſae pervenerit, ibidemque occurenti pingui permiſcuerit ſe, tunc oleum hoc tenax virulentia ſua inquinat, rurſumque lentore illius oleoſi retinetur, fovetur, atque calore, motu, mora, aſſiduo magis magiſque incenditur, cutim & cuticulam ſuperpoſitas rodit, corrumpit, interimque ſub his circumfuſas per ambitum cellulas oleoſas contaminat; unde ſemper latior plaga in panniculo adipoſo corrupta reperitur, quam ſupra in cute ſu-

per-

perpoſita perdita & exeſa eſt. Senſim elatum magis, tentum, jamque dolens, tuberculum hoc, in apice eminente rumpitur; materiem fundit, qualem ſupra deſcripſi; haec deterſa aſſiduo manat iterum, nec ſiſtitur, nec ſeparationem à ſanis ſuppurando facit; contra vero vicina trahens, eandemque virulentiam propagans in his, novam ſemper ſuppeditat materiem, unde hocce eodem modo lata ſenſim ulcera, quae ſemper in adipoſa membrana haerent, integumenta ſuperiora tarde corrumpunt, muſculos ſuppoſitos, denudatos, integros, & colore ruberrimo nitentes, oſtendunt. Labia horum ulcerum in locis hiſce, cute tectis, nunquam elata, vel retorrida, ſed contracta, plana, quaſi polita, ſunt, & pallida, materies exiens adeo diverſa ab ea, quae in aliis abſceſſuum generibus occurrit, ut morbi peritus extemplo diſtinguat ab ichore, ſanie, pure, lympha carcinomatum: nam in lue hac materia genita ſplendet inſtar ſevi

fuſi,

fusi, lentore vix cohaeret, colore est singulari albo subluteſcente virideſcente; vix acris sentitur, ardore, dolore, morsu, sed rubro tabo solam membranam hanc putrefaciens, absque ingentis doloris sensu. Si contigerit, ulcus tale sanari; tunc semper, foedo spectaculo cutis ibidem suppositis musculis accreſcit; cavitas manet; immobilitas musculorum, partis hinc rigiditas, supereſt; color lividus in rubellum vergens semper locum foedat; tegumenta enata valde tenta, arida, vix perspirantia, sed prae forti tensione quasi splendentia utcunque apparent. Post sanationem hanc falso putatam, continenter alia in plaga vicina simile priori malum oritur, eandem semitam decurrens, similia iterum relinquens. Quandoque multis locis corporis simul teterrima ulceroſa mala infelix corpus urgent, tandem & depascuntur. Vidi in nobili, pulchro, juvene, totum, qua late patet, dorsum, latis palmum manus ulceribus hujusmodi

ex-

excoriatum, zonis cutaneis hinc inde inter oras ulcerum relictis intactis: unde, ſanatione perfecta, mira deturpati corporis apparebat facies. Atque ſedulo tamen animadverti hoc in caſu, muſculos nudatos quam vividiſſimos, pulcherrimoſque, apparuiſſe; neque in profundum ſe penetraſſe ulcera, ſed tantum ſolam pinguem tunicam depaſta fuiſſe, quin imo nec cuti nocuiſſe, niſi quatenus conſumtis vaſis cuti ſuppoſitis, ſubducto pabulo, haec ipſa quoque tandem peribat. Ego hoc ex caſu didici ſingulare hujus morbi ingenium; vidi ex eo luem, ut in principio ſui exortus in Europa ſe manifeſtaverat, atque à primis Auctoribus hoc in libro deſcribitur; conſpexi rationem, qua variolas vocaverant Hiſpanicas primo oriundum in Europa morbum; ſed ſimul intellexi, quam ingens ſit diſcrimen inter malum hoc, quod tum apparebat, & illud, quod nunc pervulgatum Europaeos affligit. Si hujuſmodi ulcus remediis tentas

ex-

exploratiſſimae ad alia efficaciae, nihil fere proficis, niſi uno quaſi impetu omne pingue infectum ſuſtuleris ſimul per ferrum, ignem, erodentia. Ubi vero acribus ulceris os in cruſtam exuſſiſti, ſub eſchara dura retentum virus furit, ſerpit latius, propinqua afficit maligna ſua virulentia, & ſaepe luem peſſimam creat. Unde calamitoſiſſimus hodie uſus damnandus ſerio, dum Medici ulcuſcula haec lapide infernali, aqua divina Fernelii, Vitrioli aqua, mercurio praecipitato, vel quibuſcunque demum talibus, cuique lucri petenti Agyrtae jactatis, ſuperficie tenus tangunt, cruſtamque imponunt; unde creberrime natam poſtea luem vidi. Sed rectius ulcera haec mollioribus, ſaponaceis, aquoſis, foventur: ut diu aperta retenta & emollita, exhalent, extrorſumque allectam, mobilemque redditam, materiem per patulas vias de corpore expurgent. Profecto, ſi ulla, haec tuta eſt, haec efficax, methodus ad ſanandas peſſimas haſce

exul-

exulcerationes. Hanc ſalubrem expertus ſaepe fui, quando alia infauſto ſucceſſu adhibita fuerant aliquoties. Hanc methodum gonorrhoeae virulentae, diuturnum Sc. largumque ſtillicidium, remediis ipſis longo tempore continuatum, ſummum à lue praeſervans auxilium hactenus cognitum, docet; ubi contra intempeſtive cohibita materiae hujus effluxio certiſſima ſit brevi tabis venereae origo. Credo me expoſuiſſe liquido mali hujus, quando ſimplex habetur, indolem, modumque curandi: qui in eo ſolo eſt, ut virus pingui ſuſceptum radicitus exſtirpetur, quod ſi infectio recens uno loco, facile fit, ſed ubi inveteravit, lateque ſe diſperſit, inque locis corporis interioribus, atque remotis ab applicandis fomentis, difficillime peragitur.

Conſiderari debent porro ulcera haec, quoties occupaverint loca cute carentia, quae multiplicia plane ſunt; adeoque meum haud facio omnia haec perfecte excutere: magnum

num implerem, ſi huic darem operam, volumen. Ponamus itaque glandem penis ulcuſculo tali affici. Hujus admirabilis fabrica, tenta aeſtu venereo, papillis nervoſis tentiginem conciliat voluptatis ſummae cauſam. Conſtat haec producto ſpongioſo urethrae corpore uſque ad finem hujus emiſſarii, ubi ſupra fines biorum corporum ſpongioſorum penis retroflexum ad coronam glandis terminatum hujus eminentem limbum facit. Componitur ergo propria haec glandis compages primo eadem ſtructura, qua corpus urethrae; unde ſanguine arterioſo affuſo; perque venas reverti impedito ope muſculorum libidinoſorum, bulbo urethrae ſub collo veſicae applicatorum, impleri, tendi, ad crepaturam uſque diſtendi poteſt; quod in actu venereo jamjam ad effectum ſpectante, tantum contingit: hinc eo tempore valide inflammatur. Semine autem emiſſo prima flacceſcit, hocque momento temporis valde bibula, facile in ſuas

cellulas jam inanitas rapit, quod penetrabile applicatur ferventi illius ſuperficiei. Inde primo capitur, cur adeo frequens hac parte contagium fiat? Cur tam crebo fungoſa glandis pars plena turgeat materie, quam ſupra deſcripſi, ut preſſa glans hanc ſudet? Cur ulcera hic nata in ſpongioſa hac fabrica, depaſta omnem hanc compagem, & in tabum venereum convertentia, glandem totam ſiderari, decidere, à reliquo veretro ſaepe caeterum intacto ſeparari, faciant? Denique & palam eſt, à capite penis, ope corporis ſpongioſi urethrae continuatum commercium habere uſque ſub collo veſicae: quum totum hocce unum ſit idemque continuatum celluloſum corpus quum ſuperficies cellularum harum inungatur ſemper unctuoſo pingui humore, ut lubrica ſimul & expanſilis facile ſit, vel inde iterum liquet, quare concepta hic ſemel contagio tanta ſemet luxurie alat, ſuſtineatque? Altera pars, quae ad glandem conſtituendam cum

cor-

corpore ſpongioſo urethrae concurrit, eſt numeroſa ſeries papillarum nervoſarum ſentientium, quae à corona glandis, uſque ad urethrae orificium, ordinatis ſtratis ſuperficiei fabricae ſpongioſae incumbit, atque exteriorem ita glandis ambitum facit, ut extremi hic nervi, voluptatis & doloris inſtrumenta propria, ſub tenerrima glandis membrana extima coërciti, ſibi mutuo incumbentes, jaceant: hinc penis glans, ſi deglubitur hoc extremo involucro, liberis, ſolutis, aſſurgentibus his papillis hirta tota, & villoſa, apparet. Omnes rurſum & hae papillae tenui membranula celluloſa diſtinctae ſunt à ſe mutuo. Quid ſi ergo tenuiſſimam tranſgreſſum membranam externam glandis virus venereum hanc ipſam exederit, en nudatas papillas has. Sed vah quantus tum dolor. Utique intolerabilis: neque inter ſymptomata venerea, vix aliud atrocius excrucians. Si tum celluloſa tenuis fabrica abſumitur tabo venereo, ſolutae papillae excreſcunt, faciunt-

faciuntque verrucas venereas, horrendum ſymptoma, inprimis horreſcens circa coronam glandis: quia plurimae ibidem papillae. Spectavi, & exhorrui, terribile hoc malum, quod, echini inſtar glandem deformans, praeputii motum fere omnem impediebat. Si autem imprudens rerum chirurgus, nudatam tenui ſua membranula ſuperficiem vivam papilloſam glandis acribus irritaverit, contigit ſaepe, ut totum penis corpus diriſſimum in modum inflammaretur, turgeret, priapiſmo exquiſitiſſimos dolores pariente laboraret. Unde & ad hoc mali genus emollientia, humectantia, laxantia, anodyna, extrorſum allicientia, ſecuriſſima praeſidia ſunt; quae vel ſero applicare cogeris, ubi turbas per rodentia excitatas compeſcere debebis. Lacte & Altheae praeſtiti hic, quae argentum vivum nequiverat. Unguento Altheae, aut nutrito perfeci, quod Aegyptiaco, & mercurialibus negabatur. Denique ultima pars, quae ad glandem

conſtituendam venit, eſt memorata jam aliquoties membranula tenuiſſima, quae glandem operit: haec propago interioris cuticulae praeputii ſupra coronam glandis, hinc omnem illius ſuperficiem, expanſa, atque ſupra cutim praeputii, hinc totius penis derma, epidermidis vice fungens, commercium facit inter epidermidem & ſuperficiem glandis. Inde viſum fuit, mala ulcera penis ad glandem perveniſſe, glandiſque damna ad penis externum corpus communicaſſe labem. En exemplum unum, quo docemur mirabile, & rarum, naturae inſtitutum in generandis tot diverſis malis ex eodem veneno pinguetudini corporis miſto, ſed agente in diſtincta loca corporis. Putarem ergo ideam totius hujus morbi me dediſſe, imo & curationis; niſi requireretur, ultra paucis conſiderare, quod, ſi contagium pinguia medullae intra oſſa occupat, hic omne oleum corrumpat brevi, inque rancidiſſimum putre, totum virulentum, convertat: quum

vero

vero exitus acri veneno haud detur hic loci, vaſcula tenerrima hic ſint, omnes humores mere oleoſi, facile patet, brevi omnia oſſibus contenta in mortuum putridum reſolvi, &, propter tardiſſimum hic humorum circuitum, fere ſtagnare. Quare nulli medicamento etiam vis idonea, ut inceptam putredinem cohibeat, aut factam expellat, ſeparetque. Vaſa jam, quae à perioſteo per os in cava ſolebant afferre vitalia liquida, exeſa impediuntur adducere, renovare, ſeparare humores; quae vero ex medulla pingue oleum inter laminas oſſium affundere ſolebant, aut perioſtei vaſculis reddere, conſumta quum ſint, per meatus relictos oſſeos nihil niſi foetidiſſimum, cuncta brevi corrumpens, atque inficiens, rancidum emittitur, hinc oſſis in cariem corruptela, ejuſdem lamellis à ſe mutuo elevatis & ſecedentibus, perioſtei ad oſſa naturaliter arctiſſime applicati diſtentio, exeſio, dolor acutiſſimus, maxime veſperi ad mediam uſque no-

ctem, in gummi, topho, exoſtoſi; hinc omnium partium, oſſi infecto circumpoſitarum ſimilis corruptio, inprimis ope membranae adipoſae, cujus tunc cellulae omnes uſque ad cutim inflantur, tument, fungoſae redduntur, degeneraſcunt, ulcera fiſtuloſa, foetida, ichoroſa, inſanabilia, faciunt. Hoc mali genus omni medicamento, omni methodo, inexpugnabile, ubi eouſque invaluit. Sed quando una forte oſſis cujuſdam ſingularis pars, inter lamellas quaſdam medulloſum pingue affectum habens, ibidem corruptelam patitur, tum ſemper & ibidem lamellae à ſe invicem diſcedentes oſſeum tumorem faciunt ſenſim increſcentem, hinc & perioſteum vaſa ex hac affecta oſſis parte accipiens infeſtant, inflammant, tendunt; excruciant, hinc & rurſum panniculi adipoſi continuatum corpus corrumpendo abſceſſus format. Hi arte ad os uſque aperti ubi fuere, ut os nudatum ſit, tum quandoque vaſa adhuc vegeta ſub lamella infecta

fecta haerentia corruptum ossis depellunt, separantque, tumque novum ibidem texunt periosteum, locusque perfecte sanatur. Aut ars scalpro, igne, vel corrodente, abradit corruptum ad sincerum usque, facitque ita similem sanationem. Non est nota usque ulla alia ars ad sanandum hoc malum. Unde evidenter liquet, quando, & quomodo, contagio haec ossa ipsa obsidens tolli queat, quando & cur incurabilis alias sit. Miramini forte, rem hanc, intricatam adeo habitam, ad simplicitatem hanc reduci: sed id fit; quia intentissima cum cura toties felices, atque infortunatos, horum malorum exitus vidi. Ajo ergo, omnem spem sanandi ossis affecti in eo positam, ut sub lamella inquinata bona medulla, & vasa arteriosa viva, vegeta, vim habeant corruptum sursum depellendi folii, vel frusti, separati forma, dum interim os nudatum sit in parte superiore. Ars autem aliud non promittit, nisi os nudando, vires va-

ſorum adhuc ſanorum augendo, ſeparationem naturalem promovere, aut partem oſſis perditam manu ſeparare à ſanis. Hinc rurſum ſummi momenti obſervationem apponere fas eſt. Quotieſcunque tabo venereo corrumpitur perioſteum oſſis medulla carentis, tenuis, lamellati, per quod pauca, & debilia valde, vaſa decurrunt, ita ut membrana haec exedatur, toties neque arte, neque natura, hoc os ſervari poterit, ſed caries illud occupans procedet uſque ad ſuturas, quibus oſſiculum hoc vicinis committitur, totumque corruptum ſimul, aut minutatim corruptas per partes, excidet: quum ſcilicet oſſicula haec à perioſteis ſuis omnem vitam accipiant, omnia vaſa, atque in propria ſua fabrica vix circulum liquorum admittant, manifeſtum erit, perioſteo deſtructo oſſicula haec mori, pinguia in cellulis horum ranceſcere, putreſcere, carie tabeſcere. Talia ſunt oſſa palati, naſi, vomeris, ethmoïdes, ſpongioſa naſi, unguis os, planum, caetera

tera orbitae ossa, laminae ossis maxillae superioris cavi, apophyses tenues ossis sphenoïdis, hujus cellae sub ephippio, inferior lamina sinus cavi in osse frontis. Infandum scribenti renovat dolorem saeva commemoratio atrociſſimorum incidentium, quae in hisce dolui contingere, etiam in iis, qui priusquam meae se curae committerent negantis sanare posse, jam summorum in arte nostra, & variis quidem in regionibus, magistrorum sapientia, & fide, usi fuerant. Novi sane, atque ipsemet haud perfunctorie colui, jactata ad hos ossium morbos remedia, ptyalismum, sudoris expressiones; Mercurii, cinnabarisve suffitus; errhina mercurialia. At incassum omnia. Ubi enim inveterati tabi lues Schneiderianam oris, nasi, laryngis cartilaginei membranam profunde occupavit, atque, ubi osſicula haec subtiliſſima investit, exedit, in rei natura supereſt nihil quidquam boni quid promittens, nisi forte si osſiculum involucro

ſuo privatum excidere queat, reliquis intactis. Sed ut ſimul tota reliqua membrana ſana ſervetur omni molimine. Quod in lenta, mucoſa, pingui, in mille plicas, rugas, ſinus, convoluta membrana, nudo aëri ſemper expoſita, efficere non levis eſt laboris. Qui ergo praeter id, quod artis poteſtas habet, promittere non vult, cavebit inania jactare, quando foedum, putrem, rancidum, ichorem, naribus emungi copioſe videt, aut ulcera lardo ſimilia faucium poſteriora, velum pendulum palati, tonſillas, membranam craſſam palati anteriorem, depaſci cernit. Sed omnia bona ſedulo applicans, negligens nihil, varia tentans, ſemper interim de exitu ſollicitus, in prognoſi prudens, ſtentores ſecurus ridebit, dum interim miſereſcit aegri. Quae hactenus candidus enarravi, verus vobis dixi & ſimplex, forte & ſufficiunt, ut capiatis, quid de malo propoſito ſentiam. Supereſt ut de ſanatione aperte dicam, quidquid novi.

Si

Si recens contagium naſcitur applicatum parti cute tectae, haec vino, melle, & ſale, calidis abluatur fortiter, diu. Dein fomentum ex his paratum, linamentis exceptum obvolvatur parti, ſemper in calore aequali ſuſtentatum. Si diutius adhaeſit, priuſquam advocatur medicus. Ablutae iiſdem valde calidis parti, protinus veſicans de cantharidibus applicetur, fomento eodem ſuprapoſito tamen; exulcerato loco molle unguentum aureum, vel tetrapharmacum, applica, cum pauxillulo mercurii praecipitati rubri, ut apertus maneat locus, atqui idem fomentum ſuperponatur; ſicque duodecim, aut ultra diebus tractetur: jubebo ſecurum eſſe aegrum, qui interim pinguia, calida, cavit. Si recens labes partem affecit cute nudam, intima praeputii, glandem, labia, os, aut ſimilia loca; Ilico peni, reducto praeputio, balneum ſuadeo, ex iiſdem, vel ſimilibus, quae nimis emollientia ſumi non poſſunt; ſummum enim hic remedium

dium eſt, ut laxentur pori, ſicque extrorſum pellatur inquinans materies: ſemper itaque tepentes, humidae, emollitae, fotae, teneantur partes. Hiſce ipſis utendum etiam ſi jam locus infectus apertus ſit: tunc enim materies libere extrorſum ducatur vix introrſum ibit, adeoque praeſens ſanatur, praecavetur futurum. Conducunt ſimul ad haec purgantia hydragoga interim crebro adhibita. Balſamus autem ex Terebinthina, vitello ovi, & Mercurio crudo, linamentis exceptus, ipſi ulcuſculo applicatus, penitus emolliens, valde prodeſt. Ita quidem, ut hac methodo plena fere ſanatio hujus mali promittatur, unde tamen, ſi negligitur, teterrima lues creberrime exoritur. Neque miretur quis, ſimplici hac methodo, atque abſque mercurio quidem, utendum me ſtatuere: quum omnes fere artifices ſtatuant ſolum argentum vivum hic valere, ſolum neceſſario requiri ad hanc curationem. Sciat modo, me hic tantum hucuſque agere

gere de uno, externo, loco affecto, recenti, & ubi labes inquinandi unice haeret in tali ulcuſculo. Tum ſcilicet promitto ſanationem perfectam ex praeſcripta curationis via, certuſque ſum illam ſufficere. Quid autem argentum vivum praeſtet ad ſanandum, id vero modo conabor experimentis definire: ideoque nunquam probabo temerarios auſus eorum, qui conſulenti ſuper hoc malo juventuti, ilico ſuadent uſum argenti vivi, quod ſemper corpori nocet, nec neceſſarium ſaepe habetur. At quoniam mulieres inficiuntur plerunque hujuſmodi ulcuſculis ad cryptas mucilaginoſas intra pudenda natis; hinc & illis eodem morbi gradu nihil magis prodeſt, quam fotus, ablutiones, balnea, ex emollientibus, laxantibus, detergentibus, putredini reſiſtentibus. Acetum, vinum, mel, ſal, ad duo poſtrema refero, omnes emollientes herbas eligo ad priora. In multis ſaepe caſibus brevi ſanatas gaudebam, quae recens infectae nondum alia mala

ha-

habebant. forte roget quis, quanam ratione certus ſit, ea conditione malum eſſe, ut audeat confidere laudato conſilio, ſine metu neglecti fortioris requiſiti remedii. Sed tempus applicati contagii, locus apparens affectus, abſentia omnium aliorum ſymptomatum poſt rigidiſſimum examen prius inſtitutum, certum Te facient. Id unum moneam, ſi plaga primo affecta in palato, uvula, tonſillis, faucibus viſa ſit, nunquam audere me credere ulli auxilio, niſi fortiſſimo ptyaliſmo ocyſſime excitando. Eſt enim adeo fallax & inſidioſa horum locorum affectio, eſt tam enorme, quod ex minima hic cauſa enaſcitur malum, eſt adeo difficilis tabi inquinantis expurgatio, eſt impoſſibilis quoque externorum remediorum applicatio, ut hic extremo ſtatim remedio utendum omnino ſit, aut dolendum ſero. Atque hinc fas eſto veram quoque gonorrhoeae ſanationem tradere. Eſt haec contaminans materies, ſorpta meatibus in ſuperficie glan-

glandis inflatae oeſtro venereo dilatatis, primo momento, quo flacceſcere incipit. Locat ſe labes tabi in cellulis corporis ſpongioſi glandis, continuati intra duas membranas uſque ad collum veſicae. Et facit continuatae fabricae commercium, ut facile propagetur toto hoc tractu minimum adſperſi mali contagium. Ubi vero admiſſum ad tenerrimam hic pinguetudinis membranulam, extemplo creat ulcuſculum, quale deſcripſi prius, & in eo materiem & ibidem recitatam. Ulceroſa haec nata foeditas, in loco ſtructurae tenuiſſimae, ſubpingui, ſcrobiculum capacem format ſemper, in qua illa fit, accumulatur, retinetur, lente inde exit, aut ubertim exprimitur. Si cavum exeſum in fungoſa glandis fabrica ſiſtitur, atque per ſuperficiem ejus dilatata ſibi emiſſaria paravit, tum ſpurciſſimus tabus hac parte transfudat, glandem & praeputium corrumpit, tabefacit quandoque & ſiderat. Haec mihi prima eſt gonorrhoeae Venereae, virulentae,

lentae, ſpecies. Cognoſcitur foedo madore, minus craſſo quam in caeteris hujus nominis morbis, aſſiduo, genito intra glandem & praeputium, tum materia hac per glandem preſſam extrinſecus tranſſudante, caeterum poſt ablatum contagium facili ſanatione. Curaturus praeſcribo ſaepe iteratam interdiu ablutionem harum partium, atque inprimis accuratiſſimam deterſionem vel minimi madoris, ſub praeputii latebris abſconditi; ablutioni mel, ſal, vinum, aqua ſerviant; myrrhae in vino igne eliquato ſolutae liquor; acetum aqua dilutum multa cum pauca aloë; plurimaque alia ſimilia. Depuratione ſollicitiſſima rite perfunctus, reducto praeputio, nudatam glandem obvolvat circumpoſito cataplaſmate emolliente, laxante, alliciente, anodyno, ſemper ſimul paululum antiſeptico. Gnaro haud deërit abundantis materiae varietas. farina rad. altheae. Lini ana unc. j. flor. Altheae. Sambuc. ana unc. ſſ. fol. marrub. alb. ſcordii ana

m.

m. ℈ ſalis ammoniac. ſcrup. j. F. S. A. pulticula craſſior, cui circa finem parum olei lini admiſce, hoc linamentis appoſitum ſufficit. fit enim, ut, per dilatatos meatus, materies vitae vi extrorſum eat, ſeparetur, impediatur retrorſum fugere. Huic frigus, & exſiccatio caventur omnium maxime, ne pori contracti fluentem materiem repellant. Toto tempore, quo curatio haec peragitur abſtinendum praecipue ab omni omnino pingui. Quae prudentiſſima cautela hic. Dein vitanda, quae acri mobilitate in venerem incitant, aromata, bulbi, carnes, ova, piſces, vina. Conſtat enim, nihil eſſe, magis quod obſtat felicitati citae curationis gonorrhoeae, quam inflatus membri virilis: quum tunc dilatatae ad rupturam fere uſque cellulae, arterioſo fervente ſanguine diſtentae, laeſam fabricam plus rumpant; contagium excitent, acuant, moveant, miſceant ſanguini; & collapſo dein pene retrorſum adigant. Vidi hinc ſaepe vanos fuiſſe hoc in

malo

malo vel probatiſſimos ſanandi modos, ſi quacunque demum de cauſa, quae hercle multiplex hic nimis, homo arrigit; imo ſanatas jamjam gonorrhoeas, unico incitatae libidinis impetu actutum recruduiſſe, novamque denuo ſanationem de integro exegiſſe. Quidquid ergo prurientem imaginationem titillat, in cibo, condimento, potu, medicamento, vel per converſationem cum amabili ſexu, tabularum adſpectum, ſermones, lectionem, cane pejus & angue fugiendum. Aquae potus, vel ſeri lactis, Cerealia, horaei fructus, conducunt. Verum, ſi uſquam, hic purgantia hydragoga, praeſtant; Jalappa, Hermodactyli, Scammonea, Sena, inprimis: haec crebro uſurpata poteſtatem habent diſſolvendi ſanguinem in aquam; hanc depellendi deorſum, & evacuandi per inteſtina; haec agunt valide ſemper & in urinae vaſa, veſicam, urethram. Hinc & laudatiſſimus horum uſus in locis huic malo nativis, Africa, America; quin

& probatiſſimus quoque apud optimos fere noſtrorum in arte Magiſtrorum. Neque crediderim temere excultam uſque methodum palmam huic propoſitae praeripuiſſe: novi quippe alias pleraſque, tentavi, cum hac comparavi. Fateor incommoda eſt aulicis, in celebritate verſantibus, vel munera publica gerentibus. Sed tuta ſaepe ardua ſunt & moleſta. Novi promiſſa Agyrtarum, ſe curaturos vel in regali natantes luxu, equitantes, voluptatum omnia genera exercentes. Sed mihi, & hac conanti, haud licuit eſſe tam beato. Quin & dolui ſaepe, dum ſic tractatos Illuſtres Viros vidi per annos vitam agere reliquiis veteris mali obnoxiam. Interim fomenta, cataplaſmatum loco ſubſtituta, minus incommodant. Imo vero, urgente neceſſitate, & molliſſima quandoque emplaſtra vicem ſuſcipiant priorum. Quale illud de mucilaginibus, de meliloto, & ſimilia. Primae tamen debentur cataplaſmati & balneo. Altera mi-

hi cenſetur gonorrhoeae ſpecies, quando virus venereum, per poros glandis ſe inſinuans, penetrat uſque in fabricam celluloſam ſuperiori parti urethrae circumnatam, ulcuſculum ibidem format, quod meatus in urethrae ductum hiantes exedit, hunc ulceroſam materiem hac via effundit, aſſiduo quidem deſtillantem hoc exitu, ſed inprimis ubi veretrum hac parte premitur, preſſu ab inferioribus partibus ſurſum verſus adacto. Qua in re memorabile id inprimis, quod ſi preſſeris mane, poſt ſomnum, lotio nondum reddito, ad unciae diſtantiam ab apice penis retro, antrorſum, notabilis copia foedae materiae exprimatur; quae modo prodeundi, & preſſionis, ſpectato, docet, eam non haeſiſſe in urethra, ſed preſſu in eam derivatam fuiſſe ex fungoſo urethrae corpore. Et manifeſto videbis in hac gonorrhoeae ſpecie nil talis materiae ultra ex toto pene à collo veſicae preſſo ad glandem uſque prodituram. Quare infectus locus

cus ſolus hic eſt. Eoque dirigenda omnis curatio. Haec eſt frequentiſſima in initio gonorrhoea, quotidie occurrens; ingentem plerumque copiam tabi venerei gignens; diu ſatis durans praecipue in laxis hominibus; atque, ſi modo materies libere excernitur, licet diu, raro luem generans; imo fere ab ea praeſervans. Verum id praecipue incommodi habet, quod in ſinuoſis iſtis celluloſae membranae ambagibus diu haerens, diuturna ſtillicidia, vix ulla arte ſananda, pariat. Curo hoc malum ut primam gonorrhoeam. Sed balneum peni, ſcrotoque, applicandum ſemihorii ſpatio, ter quaterve interdiu ſuadeo. Materies huic balneo eadem, quam in fomentis commendavi. Quae ſiphone injiciuntur, raro in cellulas iſtas pervenire queunt: hinc vix juvant, niſi in primo ſtatim initio; vel ubi fungoſa illa fabrica intus vix exeſa eſt. Quoties vero uſque ad glandulas Cowperianas urethrae virus intravit, has obſedit,

per emiſſaria harum in cavum meatus urinarii ſe exonerat materies, tertiam gonorrhae ſpeciem appellito. Haec ingentes ibidem erodit ſinus cavos, fiſtuloſos, plurimo hoc pure aſſidue manantes, difficillimae deterſionis, hinc & ſanationis. Si genitus hic ichor quacunque cauſa impeditur exire, ulcera quandoque peſſima generat at latera urethrae, ubi partes hae à nobili Inventore harum glandium deſcriptae. Unde ulcera pertinaciſſima, moleſtiſſima curanti & patienti, in annos ſaepe excurrentia. Difficultas inſuperabilis ad ſanationem ducendi hoc malum in eo eſt, quod ubi ad interiora harum glandularum immiſit ſe contagioſa materies, inde vix extricari queat, ſed haerens, ipſaque mora pejor aſſidue facta, vicina inquinet, inde quandoque & ſubcutanea penis poſterioris pinguia vel celluloſa occupet: unde quae damna oriri queant, & viſa ſint, norunt periti. Modus, quo hoc genus mali tractari debet, idem plane eſt, qui

in

in gonorrhoeis prioribus commendatus; ſed omnia hic impigre applicanda; atque partes continenter molliſſimis fovendae, materies confeſtim elicienda: omnis quippe felicitas curae pendebit inde, ut conceptum inquinans effluat totum cum pure facto. Aliter nimirum metuenda lues eſt. Quare etiam ſubinde hic recurrendum erit ad graviſſima remedia ptyaliſmi. Quamvis enim gonorrhoeae priores eo nunquam curentur; tamen poſterior haec ſpecies in parte ſolidiore glanduloſa nidulans, in qua vaſa arterioſa & cordis impetus magis actuoſa deprehenduntur, mercurii vim longe promptius excipit. Sed & quartam recenſeo gonorrhoeae formam, poſtquam virulentus tabus viis jam memoratis uſque ad proſtatas perductus, has tabefacit, inque abundantiſſimum pus virulentum reſolvit. Id mali alias ex durantibus diu, aut in primis repetitis ſaepe, gonorrhoeis oritur. Cognoſcitur vero tumoribus in perinaeo, interceptionibus

ſaepe peſſimis urinae, rejectu copioſo purulentae, ſubputridae, materiae; inſanabili fere ſuppuratione ad partes; ſaepenumero ulcere maligno, nec ſanabili, in perinaeo, nato; aliquando vero ulceribus peſſimis circumquaque ad loca proſtatarum prodeuntibus, & vicina depaſcentibus ſpectaculo foediſſimo; ſed inprimis hoc in caſu miſeri hi ſubito, abſque manifeſta ulla cauſa, ſentiunt ſaepe lotium intercipi, unde diriſſimi, at inanes, ad exonerandam veſicam teneſmi, neque catheteri inducendo via datur, donec ita excruciatis diu ſubito purulenti quid urethra dimittitur, nec ita diu poſtea urina ſatis libere redditur, donec ſimile denuo malum infeſtat. Cernis quidem, quam ſit difficile malum hoc, quod aliquoties vidi percurare; atque & hic ſalivatio locum obtinet una cum ſedula adhibitione eorum omnium ſimul, quae in ſanandis primis gonorrhoeis prius ſuadebam. Denique poſtremam, illamque profecto abomina-

minatiſſimam gonorrhoeam habeo, quae infectu proſtatarum emiſſaria vaſculorum ſeminalium inter exeuntes meatus proſtratarum hiantia, à Clariſſimo Morgagni deſcripta, erodit, hincque venenum ſuum per hos ductus uſque in veſiculas ſeminis communicat, illarumque liquidum & vaſa ſpurce contaminans, profluvium foediſſimum creat & largiſſimum, loca interim ſinuoſa, atque Labyrinthi inſtar intorta exulcerat: hui quanta inde mala! Vidi totum illum apparatum celluloſum, qui has veſiculas ſpermaticas, veſicam urinariam, inteſtinum rectum, perinaeum, ambit, atque interjacet, exulceratum, putrefactum, exeſum, in hiatus fiſtuloſos ad ſcrotum, perinaeum, anum, deſiiſſe, ut per cuniculos ſimul & fiſtulas, omnes hae partes conſumerentur. Nec balneis, fomentis, injectis medicaminibus, emplaſtris, unguentis, cataplaſmatibus, inciſionibus, dilatationibus, aliquid profectum; quin tandem & urina ipſa, de his ipſis ulceribus de-

mittebatur. Imo & cura abſtinentiae, decoctorum, ſudoris per ſpiritus vini accenſos expreſſionis, ptyaliſmi accuratiſſimi, juvaminis nihil miſerrimis adferre potuerunt. En, mi Lector, haec ego mala vidi, tractavi. Neque finis mehercle eſſet, ſi omnia proſequerer, haec dixiſſe mihi, legiſſe Tibi, ſufficiat, ut ſingulare ingenium hujus veneni, miros inde pendentes eventus, atque proprium ejus ſtabulum pingue humani corporis, recte intelligas. Unum hoc tandem ſupereſt, dicam, quomodo ſanari queat malum hoc, quoties cognoſcimus illud hærere ſparſum per pinguia corporis, atque intricatum ibidem turpi foetura maligne ſe propagare. Id vero ſcimus fieri; quando poſt commercia ſuſpecta; geminatas ſaepe gonorrhoeas, omnium maxime poſt ulcera externa neglecta verendorum; praecipue, ſi haec cito exſiccantibus, eſcharoticiſve ſubitanea inducta cruſta, abire viſa ſint; ſi unquam omnibus his, vel quibuſdam praemiſſis,

ap-

apparent maculae variolarum inſtar in cute; ulcuſcula ad labia, gingivas, linguam, palatum, velum palatinum, uvulam, tonſillas, linguae radicem, laryngem, pharyngem, intra nares; certiſſimo conſtat, veram luem Veneream corpus aegrum obſidere, ocyſſimamque efflagitari curationem. Quando autem in oſſibus cranii mediis, vel in media parte craſſiſſima oſſium majorum, quibus artus fiunt, oriuntur dolores, enormes, quaſi compages tabulata horum finderetur, vel diſſilitura eſſet, atque hi, poſt occaſum ſolis inchoati, ſenſim lento gradu procedunt, donec media nocte intolerabiles evaſerint, coegerintque extortum aegrum lectum deſerere, verſus auroram ſponte quieſcentes; tum certi ſumus malum in pinguetudine oſſium ipſa jam haerere. Tumores dein ad eadem media oſſium loca orti, molles, lenti, tenaces, tophoïdes, oſſei, id ipſum quam maxime confirmant. Praecipue dum & ſuper appoſitae molles partes jam in ma-

maligna ulcera corruptae palam clamant ossium meditullia perdi. Aut & ubi passim toto corpore lacerae, ulcerosae, jam primo descriptae plagae foedo adspectu terrent, suamque indolem, denunciant medico. De medullis occupatis jam prius dixi; notetur modo diploem ossium cranii medullae officio fungi, morbis iisdem obnoxiam esse. Age igitur consideremus in quonam puncto stat vera sanatio mali in gradus modo descriptos provecti? Si quid ego hic videre queo, in eo solo certe, ut omne illud virus, quod oleo pingui corporis haeret inde extra corpus ducatur, usque ad minimam particulam, sine ullo omnino residuo: quia si quid supermanet. utcunque parvum id fuerit, recidivae urget recens, idemque metus. Atqui tenacitate lenta olei invisatum virulentum temere haud dimittitur: hinc una difficultas; neque vero olea suis de cellulis excutere, per vasa movere, de corpore subducere, facile est: unde &

altera

altera naſcitur haud minus ardua difficultas. Ajo tamen, niſi olea corporis ſolveris penitus, ſoluta vero una cum concreto diu veneno, expurgaveris prorſus, nunquam radicitus exſtirpabis, ubi inveteratus eſt, hunc morbum; ſed ſanaſſe viſus, recrudeſcentem vel decies dolebis. Igitur reperienda erit methodus tam efficax, ut reſolvat omne adipoſum, medulloſum, aliudve tenax cui tabida adhaeſit affectio in meram, penetrabilem, perque minima vaſcula de corpore facile educendam aquam. Undenam ego inſtrumentum tale inveniemus? Argentum vivum praeſto eſt: id enim quacunque via immiſtum ſanguini vitali, quum ſit ſanguine ipſo decies & ter ponderoſius, agetur vi cordis & arteriarum contractione tanto majore impetu in compagem ſanguinis, ut eam penitus deſtruat, globos rubros reſolvat, ſeroſas flavas ſphaerulas imminuat, reliquaſque etiam partes ejuſdem in minutiſſimas frangat, & ita in laticem ſubtilem, putridum,

dum, vasis exeuntem, convertat. Sed & novisti, elementa argenti vivi incredibiliter exigua cognosci, utique globis serosis sanguinis longe tenuiora, sane dum poros cutis intacta virtute ingreditur, cognoscitur, quod elementis majoribus sanguinis longe sit penetrabilius. Dum vero in meatus densissimi corporum auri tam facile se insinuat, ipsa forte aqua magis divisis in tenuitatem particulis constare colligitur; licet attractione ingenita suarum partium ad certum gradum tenacitatis se colligat. Tandem & maxime immutabile hoc ipsum fossile videmus omniumque forte cognitorum corporum omnium minime rodens vel acre. Quibus sane cunctis rite expensis appareret vera vis qua ad expugnandum hoc malum solus efficax, sufficiens solus Mercurius habetur. Vera ratio, quia omnes corporis humores in subtilitatem aquae convertit, olei tenacitatem dividit, facit hinc, ut evadant omnes adeo dissoluti, ut specie salivae, seri diarrhoici, urinae

citae,

citae, vel ſudoris, ſponte de corpore eliminentur, veteres ita univerſi expellantur; unde niſi nova liquida commoda ſubſtituantur in locum perditorum, brevi moriuntur ſic tractati, exhauſto omni fere liquido. Nec ſane actioni Mercurii confidere in tractanda hac inveterata aegritudine fas eſto; niſi prius, ne gutta quidem intacta univerſos corporis humores, qui ullo modo pingues ſunt, in aquam redegeris, expuleris de corpore, ſicque ſimul immiſtum his tabum Venereum ablueris quam perfectiſſime de corpore affecto. Aliter, ſi quid reſtitit, ſtatim ac novi ex alimentis ſucci, qui ſemper tum renaſcuntur magis quam olim pingues perfecte vaſa repleverint, ilico novus recrudeſcit morbus. Unde deducitur, rite non curari malum, niſi palleſcat inſtar mortui aeger, niſi emacietur prorſus, niſi alimentis inter curendum quam minime pinguibus nutriatur, niſi tamdiu protrahatur ipſa curatio donec antiqui humores omnino de corpo-

re

re migraverint. Neque ideo uniuſcujuſque eſt, fortunato dirigere argentum vivum in felicem exitum: niſi enim monita haec fideliter obſervaveris, atque in magno ſatis, & perpetuo calore, aegrotantem continueris, poſtremo niſi & curatum jam hominem per menſem unum, alterumve, à pinguibus arcueris pabulis, atque à putreſcentibus facile cohibueris, dolebis fruſtra Te diſcruciaſſe miſerum crudeli duriſſimi remedii tortura: quum fere ſemper poſtea aliquid haereat unde ſepultus reſurgat morbus, novaſque vires capiat. Plurima pertinent porro ad lucem affundendam liquidam dictis. At meum hoc jam non eſt. Unum nimis edoctus addam. Argentum vivum ſola vi vitae actum hoc malum ſanat, motu expellit. Ideo & ejus medicata poteſtas haud valet corrigere, venereum tabum, quando ille figitur in locis, ad quae actio cordis, & arteriarum, vix pertingit. Hinc cariem diploës, cranii non ſanat; ſed in cellulas ejus oſſeas conſumto

ſumto pingui vacuas, iners, effuſus, ſtagnat. Inde & oſſium medullam inquinatam hoc malo vix repurgat. Gonorrhoeas in ſola celluloſa penis fabrica haerentes, per quas vix ullus circumeuntium humorum impetus, nunquam ſanat; licet luem ſimul dominantem perfecte eo tempore tollat. Oſſicula tenerrima, ſolis tenuibus tecta membranis, ut jam ſupra monui, ſervare nequit, ne excidant. Omnia haec calamitioſa mala praeſens vidi. Sed mala Venerea, quae latitant in locis, per quae arteriae rubrae, flavae, ſeroſae, pellucidae, caeteraeque, per quas liquida cum idonea velocitate ruunt, argentumque vivum admittere in ſe poſſunt, atque illud fortiter urgere vitali poteſtate, perfecte ſanari queunt Mercurii virtute. Quae profecto obſervata proderunt medico, ne diffidat in his, ne vanus ſit in illis. An igitur in malis Venereis, ubi aeger conditione loci ab argento vivo juvari nequit, deſperatus relinquendus? Nequaquam! quid

quid ergo juvare poterit, ubi deficit Mercurius. Dicam. Lege Huttenii inſertum hic tractatum, ſed relege cum cura, videbis ablui poſſe acri lixivio Guajaci intricatiſſimum contagium. Conſiſtit artificium in eo, ut rurſum omnia pinguia reſolvantur, corpuſque ita emacietur, nihil ut olei retineat; unde hanc exſiccationis curationem vocant. Hic ſc. aeger loco calidiſſimo includendus, ut fere ſponte ibidem ad ſudandum pronus ſit. Abſtinere toto debet tempore ab omni potu, ciboque, in quo vel minimum pinguis. Unico macilento biſcocto pane, uviſque paſſis, nulla alia re, alendus. Nullo omnino reficiendus potu, niſi ſincero, aut paulo leviori, Guajaci decocto. Quater interim interdiu potet decocti meraciſſimi ejuſdem tantum, quantum poteſt; utique in ſingulas vices ut minimum uncias ſorbeat octo, ſi plures, tanto rectius. Poſtquam ergo continuato aliquot dierum decurſu impletus hoc liquore fere quaſi hydro-

dropicus evadere incipit; jam cogitandum, corpus hoc plenum liquore ligni, cujus penetrabilis acrimonia, & acuta balſamica virtus, talis eſt, ut omnem fere pituitam ſolvat, pingue diluat, tenax attenuet, putridum à fracedine ulteriore condiendo praeſervet, cohibeat. Tum medicatus ille liquor fovit, maceravit, malos humores; reſtat dein, ut velociſſime motus, perque omnia vaſa trajectus celeriter, intima quaeque abluat, detergat, repurget, atque ita pinguia corporis infecta de corpore quam accuratiſſime eliminet, ſicque continuata hac expurgatione ſanet. Igitur vacuo jejunus ventriculo mane impleat ſe, qua poteſt, maxima copia aeger, ut turgeat; dein in ciſtella erectus ſedens lignea, vel in lecto ſub craticula, ad incenſorum ſpirituum vini flammam ardentem ſudet nudatum aegri corpus adeo diu, tamque fortitur, quam ferre poterit. Spatium dimidiatae horae ſumma fere menſura eſt; tum in lecto, remota flamma, continuet

ſudorem ultra per horulam. Deinunciae octo vel decem juris macilentae vitulinae cum pauca oryza cocti calide exhibeatur. Corpus accurate pannis calidis, ſiccis, ex lana contextis, detergeatur. Surgat aeger. Qui ſic quatuordecim tractatus diebus, & mane & veſperi ita ſudet, ita à ſingulis ſudationibus reficiatur, detergeatur, repleatur decocto. Tum denique quatuordecim diebus iterum ſudet mane. Interea vero dum hac arte in ſudores reſolvitur corpus, ſi quae pars oſſis malo infecta venereo, haec eo tempore obvolvenda pannis calidiſſimis, fortiſſimo Guajaci lixivio madentibus, quin & praecipua ardentium ſpirituum flamina inter ſudandum eam verſus partem dirigitur. hac arte intima oſſium, & reconditiſſimarum partium abdita purgantur penitus, etiam quo mercurii virtus cum efficacia haud pertingebat. Etenim videre memini, juvenem penitiſſime ad oſſa uſque infectum, hac tractatum methodo tanto impetu ejeciſſe ſudores,

dores, ut in vigore operationis, ſubviridis à Guajaco ſudor elevaret, ſepararetque, ulcerum eſcharas vacillantes jam, & inferne labefactatas. Reminiſcor laetus, quod juvenem ſanaverim, jam ſaniſſimum virum, & patremfamilias, cui diverſis corporis locis oſſa tabefacta adeo, ut in digito manus articulus unus exciderit, in crure plurima loca carioſa ſpectarentur. Hac methodo rite exculta, atque obſervata, oſſicula narium, fragmenta palati, ſeparata, caetera ſincera reliquerunt. Quum vero ad ſumma haecce mala, ut plurimum ptyaliſmus, & haec decoctorum methodus, ſolent adhiberi, ſemper obſervanti conſtitit, ptyaliſmo, feliciter ſudoris expulſionem ſuccedere; ſed quoties liquore Guajaci humores corporis penitiſſime prius diſſoluti fuerant, ut ad hanc curationem deſideratur, tum ſalivatio poſtea mercurio excitanda praeſcripta, vix boni quid praeſtitit, quin imo vel maxima datus copia, aut per frictiones corpori applicatus, nihil

hil quidquam ſalivationis excitavit. Credidi inde poſtquam idem illud aliquoties videram, argentum vivum in attenuator penitus humores nihil fere agere, ſed ſine offenſa dilabi, atque iterum exire vix turbato ſanguine. Ut enim ſupra dixi in argento vivo nihil acris. Atque haecce quidem ea ſunt, quae inprimis commentari ſuper hoc malo, hac occaſione volui: ut aperirem publico, quid ſingularis triſti in malo deprehenderim. Neque rectius mihi videbar locare poſſe tempus, quod reſurgenti à fatali fere morbo domi fallendum erat, dum languor virium vetabat in publicum prodire. Faſtidioſae certe aegrimoniae ſenſum levabat triſtem laeta cogitatio, quod haec humano generi, cui propitia quaeque flagrantiſſime cupio, forte quandoque prodeſſent. Vale! Lugd. Batav. 17½27.

F I N I S.

Boerhaavii doctrinam modò traditam confirmare mihi videtur Joannes Grashuis, qui seq. Decocto solo facilem curationem spondet.

℞ Rad. Lign. Guaj. ℥iij, Saffafr. ℥ij, Rad. Chin. ℥j. Argent. viv. (in Sacculo Lin. Lig. Antim. crud. (in Sacc. Lin. Lig.) aa ℔j. Post justam cum Aq. comm. infusionem, coq. ad ℔vj, sub finem add. Rad. Glycyrrh. ℥ij. Colat.

Hujus Dec. quotidie sumantur ℥XXX vel XL, in testa leviter calefacta, partitis vicibus, & in hujus usu pergat ad dies XXX vel, si malum valde inveteratum fuerit, L.
vid. Epistola inserta Latiné in Diario Gallico D. Maty, inscripto Journ. Britann. Tom. XIV.

ALBERTI SCHULTENS

ORATIO ACADEMICA

IN MEMORIAM

Hermanni Boerhavii

VIRI SUMMI.

(Conſt. 1 s.)

Decessit ipse Albertus Schultens 7.° Cal. Feb. 1750. Linguarum Orientalium Professor eximius, permultis operibus editis clarus, & Oraculum Eruditionis habitus: in eo tamen dissimilis ab eximio, quem laudavit, Boerhaavio, quòd vetuerit ullum sibi Elogium præstari.

Operum illius Historia compendiosa vid. Gallicè conscripta in Biblioth. raisonnée Tom. XLIV. Part. 2.